

мистецтва опери та оперети, є всі підстави вважати їх результатом творчої діяльності, що підпадає під сферу впливу суміжних прав і охороняється саме суміжними правами, а не авторським правом.

Література

1. Ванслов В. В. Опера и ее сценическое воплощение. – М.: Всероссийское театральное общество, 1963. – 255 с.
2. Марков П. А. Театральна енциклопедія // Советская энциклопедия. – М., 1965. – Т. 4. – С. 1152.
3. Келдыш Ю. В. Музыкальная энциклопедия // Современная энциклопедия. – М., 1978. – Т. 4. – С. 974.

УДК 347.77 (043.2)

Сидляренко О. Л., студент магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Кметик Х. В., к.ю.н.

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА ЛІЦЕНЗІЙНОГО ДОГОВОРУ В СИСТЕМІ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН

Чинний Цивільний кодекс України закріпив правове регулювання ліцензійного договору, розглядаючи його як один із видів договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Назва досліджуваного договору походить від латинського слова «*licentia*», яке в перекладі на українську означає «право», «свобода», «дозвіл».

Вперше слово «ліцензія» з'явилося у Франції в XVII ст. в епоху Людовика XIV і було продуктом політики кольбернізму (названої іменем міністра фінансів Ж. Б. Кольбера), метою якої було зростання доходів шляхом досягнення активного торговельного балансу, збільшення експорту промислових виробів і скорочення імпорту товарів іноземного походження [1, с. 252].

У цьому ж столітті в Англії виник інститут ліцензійних договорів. Перші ліцензійні договори були зареєстровані в кінці XVIII ст. В другій половині XIX ст. сферою укладення таких договорів були переважно внутрішні ринки країн, а з кінця XIX – початку XX ст. ліцензійні договори укладаються також між окремими державами.

Масовому використанню ліцензійного договору передував досить тривалий етап соціально-економічних перетворень. До промислового перевороту суб'єктам права інтелектуальної власності з практичної точки зору раціональніше було застосовувати науково-технічне досягнення у власному господарстві і реалізувати отриману продукцію на ринку. В міру впровадження у виробництво досягнень науки і техніки стало доцільним користуватись перевагами, які надавались при видачі на підставі договору

дозволу на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Лише після Другої світової війни у зв'язку з науково-технічною революцією, зростанням виробництва, розподілом праці у сфері наукових досліджень значно активізувалася практика укладення міжнародних ліцензійних договорів. Вони стали використовуватися як один з ефективних способів економічного розвитку. Тому в літературі період з середини 60-х років ХХ сторіччя пропонується називати «золотим віком» в історії ліцензійного договору [2, с. 120].

У зарубіжній і вітчизняній науковій літературі по-різному даються визначення ліцензійного договору. Різноманітність думок з цього приводу обумовлюється тим, що до недавнього часу, незважаючи на поширеність таких правочинів, була відсутня практика офіційного закріплення поняття ліцензійного договору. Тому це питання ставало предметом наукових досліджень та дискусій. До речі, така ситуація й надалі залишається в багатьох розвинених країнах світу. Наприклад, у Великобританії, в якій ряд нормативних актів присвячених цьому виду правочину (Закон «Про патенти» (1977 р.), Закон «Про обмеження свободи торгівлі» (1976 р.), Закон «Про конкуренцію» (1980 р.), Закон «Про ціни перепродажу» (1976 р.), і яка сьогодні має найбільшу судову практику з питань патентно-ліцензійних договорів, відсутнє визначення поняття ліцензійного договору. Цивільний Кодекс та Кодекс Законів про інтелектуальну власність Франції відносить ліцензійний договір до так званих «пойменованих» договорів, тобто до таких, які детально не врегульовані законодавством. Ні італійський Закон «Про патенти», ні італійський Цивільний Кодекс не регламентують ліцензійний договір як окремий вид договору, тому і не дають його визначення [3, с. 73].

Найбільш близьким до законодавчо закріпленого визначення ліцензійного договору є поняття ліцензійного договору, яке дали І. Д. Іванов та О. Сергєєва [49]. Так, науковці зробили висновок, що «під ліцензійним договором розуміється правочин, відповідно до якої одна особа – ліцензіар, яка є носієм виключного права (на винахід, на товарний знак тощо), видає дозвіл (ліцензію) іншій особі – ліцензіату – за обумовлену винагороду і у визначених межах використовувати об'єкт цього права».

Цивільний кодекс України у ч. 1 ст. 1109 дає таке визначення поняття досліджуваного правочину: за ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог цього Кодексу та іншого закону. Ліцензійний договір регулюється нормами Глави 75 ЦК, яка розглядає його як один із видів договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Ч. 2 ст. 1108 ЦК зазначає, що видачу ліцензії може бути оформлено як самотійний документ чи шляхом

укладення ліцензійного договору. Однак сама по собі ліцензія є одностороннім правочином і не може розглядатися як вид договору.

Досліджуючи правову природу ліцензійного договору, деякі правники робили спробу компромісного вирішення цього питання. Висловлювалася думка, що ліцензійний договір – це особлива форма договорів купівлі-продажу об'єктів промислової власності з елементами інших видів договорів (оренди, позики, договору товариства). Інші вважають, що ліцензійний договір може трактуватися і як найм (оренда) майнового права, і як тимчасова купівля – продаж [4, с. 156].

Є точка зору, що ліцензійний договір являє собою не один, а декілька типів самостійних договорів, що входять до нового класу договорів про надання права використання нематеріальних благ, який формується у руслі розвитку сучасного правового механізму науково-технічного прогресу. Крім ліцензійного договору на використання об'єктів промислової власності, в цей клас як самостійні типи договорів входять авторський ліцензійний договір і договір про передачу ноу-хау [3, с. 73].

Ще одним підходом до встановлення юридичної природи ліцензійного договору є визначення останнього як договору особливого роду (*sui generis*), що втілює в собі умови різноманітних видів договорів.

Отже, з наведеного вище зрозуміло, що ліцензійний договір має деякі риси схожості з класичними цивільно-правовими договорами. Однак цього недостатньо для віднесення його до одного із цих договорів чи їх різновиду.

Література

1. Безклубий І. А. Договори про використання промислової власності / Цивільне право України: підручник: у 2 кн. Кн. 2. / О. В. Дзера (кер.авт.кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – С. 251–259.
2. Підпригора О. А., Підпригора О. О. Право інтелектуальної власності в Україні. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 532 с.
3. Мельник О. Загальна характеристика договорів у сфері науково-технічної діяльності // Право України. – 2003. – № 11. – С. 72–75.
4. Крижна В. М. Правове регулювання ліцензійного договору за законодавством України // Вісник господарського судочинства. – 2004. – № 4. – С. 155–159.